

Zeka Geriliði

03/11/2008 16:34 by yarenim

Zeka Geriliði i Bir insanýn toplumsal yapamýný etkileyecek derecede normalin altýnda zeka seviyesine sahip olmasý durumuna verilen isim. Zeka geriliðine sahip insanlar s? rasyyla idiyot, embesil ve moron beklinde sýnyflandýrylýrlar.

Zekâ geriliðinin sebepleri:

1. Ýrsî (soyaçekim) zekâ gerilikleri: Hafif derecedeki zekâ geriliklerinin büyük bir kýmýný bu grup meydana getirir. Anne ve babanýn geri zekalý olmasý hâlinde çocuk da geri zekâlý olabilecektir. Alkolizm, toksikomani, apý rý yaplýlýk buna etken olabilir.

2. Gebelik sýrasýnda annenin ve bebeðin karþýlaþtýðý tehlikeler, önemli birer sebep sayýlabilir: Çocuðu düpürme denemeleri, özellikle hâmileliðin ilk üç ayýnda annenin kýzamý kçýk, çiçek, toksopalsmosis, kabakulak, kýzamyk, çocuk felci, su çiçeði, mikrobik sarý lýk, grip, boð maca, tifüs, kýzýl, sýtma geçirmesi gibi. Bu hastalýklardan birine yakalanan kadýnýn, doðacak çocuðunun muhakkak geri zekâlý olmasý söz konusu deðildir. Gebelikte röntgen çekirme, sigara ve alkol kullanma yine zekâ geriliðine sebep olabilir.

3. Doðum sýrasýnda çocuðun beyninin zedelenmesi, beynin oksijensiz kalmasý yine önemli sebeplerdendir.

4. Dört-beþ yapýna kadar beyin ve sinir sistemi hý zlý bir olgunlaþma (tekâmül) hâindedir. Bu olgunlaþ mayý engelleyen sebepler (enfeksiyonlar, kafa travmalarý ve zehirlenmeler), zekâ geliþiminin duraklamasýna veya aksamasýna yol açabilirler. Beynin, daha çok virüs adý verilen mikroplarla ortaya çý kan, ansefalit dediðimiz iltihâb hastalýðýnda hayâtî tehlikeleri olabilir. Hastalýðý atlatanlarýn bir çoðunda zekâ geriliði görülür. Küçük yaþlardaki boðmaca diðer bir sebeptir. Menenjit, ciddî kafa darbeleri, aðýr orta kulak iltihaplarý, beyni etkileyen zehirlenmeler zekâ geriliðine yol açabilirler.

5. Beynin geliþmesini doðudan veya erken çocukluk çaðýnda engelleyen mühim sebeplerden biri de kafatasýnýn yapý anormallikleridir. Mikrosefali (küçük beyin) bunun tipik örneðidir. Kafa içi sývýlarýnýn basýnç artmasý sonucu baþýn büyümesi ve geliþmekte olan beynin sýkýpmasý beklende meydana gelen, hidrosefali denen hastalýkta zekâ geriliði oldukça sýktýr. Bütün bunlarýn dýþýnda, kromozom anormallikleri yine irsî (soyaçekim) bir baþka zekâ geriliði sebebidir. Mongolismus denen, Moðol ýrkýný andýran çocuklar, geri zekâlýlar? ?n önemli bir kýmýný meydana getirirler. Zekâlarý hafif veya orta derecede geridir. Normalde 46 olan kromozom sayýsý 1 artarak 47 olmuştur. Daha çok ileri yaþlarda doðum yapan annelerin çocuklarý arasýnda da rastlanýr.

Zekâ geriliðinin sý ralanmasý: Zekâ gerilikleri, zekâ bölümlerine göre þu þekilde sýralanýr:

IQ’su 0-25 olanlar aðýr geridir (idio): Bütün zekâ faaliyetleri hemen hemen yok gibidir. Buna ilâveten birtakým bedenî geliþme kusurlarý da vardýr. Kurumlarca korunmasý gerekir. Bâzý basit alý? ?kanlýklarý bile kazandırmak mümkün deðildir. Bâzýlarý birkaç cümleyle konuþma öð renebilir. Büyük kýmý konuþmaz. Çoðu tuvalet, beslenme alýþkanlýklarý kazanamaz. Büyük bir kýmýnda yürüme bile geliþemez. Çoðu erken yaþta ölü.

IQ’su 26-50 arasý olanlar orta geridir (embesil): Normal bir çocuðun kâbiliyetinin yaklaþýk en fazla yarýsý kadar kâbiliyeti geliþeceðinden, konuþmalarý ve sosyal itibaklarý daha sýny rly ve geç olacaktýr. Çok az bir kýmý 10-12 yaþýndan sonra basit okuma yazma öðrenebilir. Kelime hazineleri kýttýr. Günlük yap antýlarý için gerekli olan basit uyum ve al? ?pkanlýklarý kazanabilirler. Fazla sorumluluk taþımayan basit el zanaatlerinde veya tarla- bahçe iplerinde 13-14 yaþýndan itibaren çýrak niteliðinde çalıþtýrylýrlarsa, iþe uyum sað layabilirler. Esâsen en doðru yol da

budur. Çevrelerince geri oldukları kolayca fark edildiklerinden, alay konusu edilmemeleri, bilakis korunmaları, desteklenmeleri gerekir.

IQ’su 51-75 arası olanlar hafif geridir (debil): Zorlukla da olsa ilkokul öğretimine başlayabilirler, bir kısmı okulu bitirebilir, bir kısmı ise okula hiç devam edemez. Bu seviyedeki gerilerin kendine mahsus, hafif ve yavaş ilerleyen eğitim programı çerçevesinde, özel alt sınıflarda eğitim görmeleri gereklidir. Büyük şehirlerimizin bazı ilkokullarında böyle sınıflar vardır. Bu çocuklarda dikkat, muhakeme, hafıza, irade zayıf gelir. Fikir üretimi kısıtlıdır. Heyecanları deşipken olup, telkine kolayca yatkın olduklarından gençlik ve yetişkinlik yaşlarında kolayca suça yönelebilirler, paka kaldırmazlar. Geri oldukları kolayca fark edilemez, uyumsuzlukları terbiyesizlik sayılabılır. Yetişkin çağa vardıklarında 11-12 yaşındaki bir çocuğun zekasına sâhip olabilirler.

IQ’su 76-90 arası olanlar sınırlı zekâlılardır: Normalde geri arasındaki kişilerdir.

Zekâ geriliğinin oranları: Bu bölümlenmeye göre, zekâ bölümü (IQ) 75’ten aşağı olan çocuklar geri zekâlı sayılır. Bunların çocuk kesimindeki oranı % 3 dolayındadır. Sınırlı zekâlılar ise % 10-15 arasıdır. Zekâ bölümü 90’ün üstünde olanlar normal zekâlılardır. Bütün geri zekâlıların yaklaşık % 75’i hafif, % 20’si orta, % 5’i ağır gerilerdir.

Zekâ geriliğinde tedavi: Pâyet bir çocukta zekâ geriliği ortaya çıkmıyorsa, bunun giderilerek tedavisi mümkün değildir. Burada esas tedavi, mevcut zekâ kabiliyeti ile en yüksek verimde, çocuğun aktivitesini ve topluma uyumunu sağlayabilmek, mümkün olan seviyede öğretimini sürdürebilmeştir. Yani eğitimi yapmaktır. Psikomotor eğitim (yürüme, denge, kopma hareketleri, ince el becerileri) önceleri önemlidir. Konuşma eğitimi özel bir yer tutar. Ayrıca günlük hayatta gerekli olan bilgiler ve alışkanlıklar? n (beslenme, tuvalet, tehlikelerden sakınma gibi) kazandırılması gerekir. Bu uygulamalarda müsbet davranış ve fiilleri teşvik, tasdik etme ve mükâfatlandırma, daha sonra da tekrarlayarak pekiştirme başlıca prensiptir. Menfi davranışlar engellenmeli ve doğrusu öğretilmelidir. Aile ile de işbirliği yapılarak, evdeki davranışın da tedavinin paralelinde tesirini sağlamak gereklidir.

Zekâ testleri: Zekâ testlerinden sık kullanılanlardan bazıları şunlardır:

Cattell Zekâ Testi: Kültürden ar? nmı bir testtir. Bütün toplumlara uygulanabilir. Üç çeşidi vardır: Birincisi 4 -8 yaş arasındaki çocuklar ve debiller (hafif zekâ gerisi olanlar) için; ikincisi 8- 12 yaş arası çocuklar ve bütün yetişkinler için; üçüncüsü yüksek seviyedeki genç ve yetişkinler için hazırlanmıştır. Sorulan soruların belli bir zaman içinde cevaplanması istenir.

Alexander Pratik Zekâ Testi: Bu testle ilkokulu bitiren çocukların teknik kabiliyetlerini ölçmek ve onları daha ileri sınıflara (özellikle sanat okullarına) yönlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Test aynı zamanda özel sınıflarda okutulması icab eden çocukların tespitinde çok işe yaramaktadır. Testte tahta kutulardan, boyalı küplerden çeşitli problemler çözülmesi istenir.

Porteus Labiret Testi: Zekâ fonksiyonunun özel bir şeklini ölçer. Meselâ, bazı vaziyetlerde temkinli davranmak, ileriye görmek, çeşitli engellerden kendini korumak gibi. Bu test bilhassa bir insanın bugünkü hayatındaki davranışlarda gösterdiği